

Fővárosi Ítéletábra

2. Kf.27.329/2007/5.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéletábra a Tiszántúli Áramszolgáltató Zrt. (Debrecen) felperesnek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest, hivatkozási szám: Vj-175/2001.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2007. évi május hó 15. napján kelt 7.K.32.211/2006/4. számú - 6. sorszám alatt kijavított - ítélete ellen az alperes által 5. sorszám alatt előterjesztett és 8. sorszám alatt indokolt fellebbezés folytán az alulírott helyen megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta a következő

Ítéletet:

A Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, az alperes 175/2001. Vj. számú határozatának az adatközlési kötelezettség megsértésére, továbbá a hosszú távú teljes körű közvilágítás szolgáltatási szerződésekre és a bíróság szankcióra vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezi, e két utóbbi kérdésben az alperest új eljárásra kötelezi, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasítja, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyja helyben, hogy az elsőfokú eljárásban felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Kötelezi a felperest, hogy - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására fizessen meg az államnak 5.000 (azaz ötezer) forint kereseti és 12.000 (azaz tizenkettőezer) forint fellebbezési részilletéket, míg a fennmaradó kereseti és fellebbezési illetéket az állam viseli.

A másodfokú eljárásban felmerült költségeiket a peres felek maguk viselik.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A felperes alaptevékenysége a működési engedélyében meghatározott földrajzi területen, Magyarország keleti részén villamos-energia szolgáltatás. Legfontosabb tevékenységei közé tartozik a villamos energia beszerzése, szállítása, értékesítése és az ehhez szükséges elosztó hálózatok, transzformátor állomások és kapcsolódó berendezések biztonságos üzemeltetése, karbantartása és a keletkező üzemzavarok elhárítása. A felperes a vizsgálat idején 389 településen - 8 kivételével - maga látta el a települések közvilágítását is. Jogszabályváltozás folytán 2000. évtől a közvilágítás piacán úgynevezett alternatív szolgáltatók jelentkeztek, köztük 2001. év első felében az Első Magyar Infrastruktúra Befektetési Rt. 100%-os tulajdonában lévő KÖZVIL Első Magyar Közvilágítási Rt. (a továbbiakban: Közvil Rt.), amelyet azért hoztak létre, hogy részt vegyen az ország területén folyó közvilágítási korszerűsítési munkálatokban.

Az alperes versenyfelügyeleti eljárást indított annak megállapítására, hogy a felperes a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 21.§-ában foglaltakkal ellentétben a közvilágítási piacon gazdasági erőfölénnyel való visszaélést valósított-e meg. A vizsgálat eredményeként a 2002. évi szeptember hó 17. napján kelt Vj-175/2001/51. számú határozatában megállapította, hogy a felperes visszaélt gazdasági erőfölényes helyzetével, amikor

- a közvilágítás korszerűsítési terv elkészítéséhez szükséges adatok kiadását egyéb, a korszerűsítés kivitelezéséhez, megvalósításához kötődő kérdéstől tette függővé,
- a közvilágítás korszerűsítés kivitelezéséhez csak akkor járult hozzá, ha a Közvil Rt. megvásárolja tőle a leszerelésre kerülő lámpatesteket;
- egyes önkormányzatokkal olyan hosszú távú teljes körű közvilágítás szolgáltatási szerződéseket kötött, amelyekkel megakadályozza, de legalábbis korlátozza az önkormányzatokat abban, hogy feljogosított fogyasztóként mástól is vásárolhassanak közvilágítási célra villamos energiát.

Az alperes megtiltotta, hogy a felperes e magatartását a jövőben folytassa, és 65.000.000 forint bírságot szabott ki a terhére.

Az alperes határozatában ismertette a közvilágítási piacon érvényes szabályozást, a felperes tevékenységét, üzletszabályzatát, és a közép-kisfeszültségű és közvilágítási hálózatok műszaki-, kiviteli tervdokumentációjának tartalmi és formai követelményeit tartalmazó belső

szabályzatot, a közvilágítási piac jellemzőit, a piac szereplőit, továbbá a közvilágítás korszerűsítésének gyakorlatát a felperes területén, kiemelten Tiszapüspöki, Tiszavárkony, Tiszaroff, Tizzasüly, Kengyel, Tiszajenő, Esztár, Debrecen, Újfehértó, Balmazújváros, Rákócziújfalú településeken. A határozat indokolásában vizsgálata eredményét jogilag értékelte, és megállapította, hogy a felperes a számára kijelölt földrajzi területen jogi monopóliumot élvez a villamos energia szolgáltatás területén. E jogi monopóliumot egyben a Tpv. 22.§-a értelmében vett gazdasági erőfölényes helyzetnek minősítette, mivel az adott területen lévő önkormányzatok közvilágítási célra mástól nem tudnak villamos energiát vásárolni. A közvilágítás korszerűsítési és az aktív elemek üzemeltetési, karbantartási piacán felperes gazdasági erőfölényét nem mutatta ki, azonban megállapította, hogy a piac jelentős szereplője. Ezt követően az alperes a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tekintetében tett általános érvényű megállapításokat, és annak eredményeként a rendelkező részben felsorolt három esetben állapította meg, hogy a felperes terhére a jogsértést. A hatóság a szankcionálás körében feltüntette és értékelte a súlyosbító és enyhítő körülményeket.

A felperes keresetében elsődlegesen annak megállapításával, hogy jogsértést nem követett el, a határozat megváltoztatását és a bírság megfizetése alóli mentesítését, másodlagosan a hatóság új eljárásra kötelezésével a határozat hatályon kívül helyezését, míg harmadlagosan a bírság mértékének csökkentését kérte. Előadta, hogy a bírság összegét megfizette, ezért pernyertessége esetére annak kamataival együtt való visszafizetésére kérte kötelezni a hatóságot. A felperes keresetében valamennyi határozati pont tekintetében a tényállás tisztázatlanságára, a határozat indokolásának hiányosságára utalt, egészében vitatta a jogsértés elkövetését. Az adatszolgáltatás kapcsán az érintett piac meghatározását sérelmezte, hiányolta a hivatkozott belső levél bizonyítékként való számbavételét és az észrevételezés lehetőségét. Állította, hogy a jogszabályi előírások szerint az önkormányzat irányában fennálló adatszolgáltatási kötelezettségének eleget tett. A lámpatestek megvásárlásával kapcsolatosan a gazdasági erőfölény hiányával érvelt és állította, hogy az alperes szerződéses viszonyokat bíralt el. Az áramszolgáltatási piacra belépés korlátozása tekintetében kifogásolta, hogy az alperes még hatályba nem lépett rendelkezések alapján vont le következtetéseket. Jogsértés hiányában a bírság alkalmazását kifogásolta, rámutatva arra, hogy az alperes annak mértékét kellően nem is indokolta.

Az alperes ellenkérelmében a határozatában foglaltakat fenntartva rámutatott arra, hogy a gazdasági erőfölénnyel nem csak a domináns piacon lehet visszaélni, hanem az ahhoz

kapcsolódó szomszéd piacon is. Kiemelte, hogy van lehetőség a Tpv. 21.§-ában foglaltakon túl is a jogsértés megállapítására. A hivatkozott eljárási szabályszegések elkövetésével nem értett egyet. Állította, hogy a szerződéses viszonyokat vizsgálhatja, ha azoknak van piaci hatásuk. A hosszú távú szerződésekről megállapította, hogy azok a jogalkotási cél megvalósulását, a liberalizációt akadályozzák. A bírságot jogszerűnek találta.

Az elsőfokú bíróság 2005. évi március hó 30. napján kelt 2.K.33.526/2002/27. számú, a felperesi keresetnek helyt adó ítéletét - az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2006. évi március hó 23. napján kelt 2.Kf.27.174/2005/4. számú végzésével hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot megváltoztatása folytán a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította. Elrendelte, hogy a pert az újabb eljárásban az elsőfokú bíróság másik tanácsa tárgyalja. Végzésében rámutatott arra, hogy lényeges eljárási szabálysértés, ha az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének nem tesz eleget. A megismételt eljárásra előírta a kereseti kérelem és a felperesi bizonyítékok értékelését, az ítélet egyértelmű és szabatos jogi indokolását, a bejelentő és az önkormányzatok perbeli pozíciójának tisztázását.

A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság másik tanácsa a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 339.§-ának (1) bekezdése és a Tpv. 83.§-ának (4) bekezdése alapján az alperes határozatát megváltoztatva azt állapította meg, hogy a felperes a terhére rótt jogsértéseket nem valósította meg, ezért a jogsértő magatartástól való eltiltás és a bírság megfizetése alól mentesítette a felperest. Az elsőfokú bíróság azzal egyetértett, hogy a felperes az áramszolgáltatás területén fennálló erőfölényes helyzetét át tudta emelni az alperes által felvázolt részpiacokra, így vizsgálandónak találta, hogy a részpiacon tanúsított felperesi magatartás visszaélészerű volt-e. A piac meghatározása tekintetében az alperesi határozatot kellően feltárónak és indokoltnak találta. Megállapította, hogy a felperes hosszú távú szerződéseinek piaclezáró hatása nem volt, mivel azok gazdaságilag indokoltak voltak és a jogi szabályozás hiányossága miatt ezt célul sem tűzhetette a felperes. A maradványérték megfizettetése tekintetében a felperes tulajdonosi pozícióját emelte ki és racionálisan indokoltnak találta e feltétel állítását a hozzájárulások megadásához. Az adatszolgáltatásról megállapította, hogy azt alperes sem találta jogsértőnek, míg a kért adatokat nem találta nélkülözhetetlenek. Elfogadta, hogy az eljárás során sérült a felperes védekezéshez való joga. Az alperesi határozat megváltoztatása folytán a szankcióalkalmazás jogszerűségét külön nem vizsgálta.

Az alperes fellebbezésében az ítélet megváltoztatása mellett a felperesi kereset elutasítását kérte. Tévesnek tartotta a cselekmények, és azok összefüggéseinek ítéleti értelmezését, minősítését. Határozati érvei elfogadását kérte. A bosszútávú szerződések jogi megítélése kapcsán egy európai bírósági ítéletre utalt, míg a jogi szabályozás várható alakulása körében az európai unió irányelv előre ismert követelményeit emelte ki.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében elkésettség okán a fellebbezés hivatalbóli elutasítását kérte, míg másodlagos kérelme az érdemben helyes elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

Az alperes fellebbezés részben alapos.

A másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezési kérelem és fellebbezési ellenkérelem korlátai között vizsgálta és megállapította, hogy bár az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen rögzítette, az abból levont jogi következtetése nagyobb részben téves volt.

A másodfokú bíróság elsődlegesen azt emeli ki, hogy a piac meghatározására és a felperes gazdasági erőfölényére vonatkozó elsőfokú ítéleti megállapítások a peres felek erre irányuló fellebbezésének hiányában nem vizsgálhatók. Ez okból abból kell kiindulni, hogy a villamos energia szolgáltatás piacán monopol helyzetben lévő felperes a meglévő gazdasági erőfölényét a határozatban jelölt részpiacokra átemelte, így ezen részpiacokon tanúsított magatartásának versenyjogi értékelése igényli a szükségszerűség, és indokoltság szempontjából történő vizsgálatot.

Az elsőfokú bíróságnak a Pp. 324.§-a alapján alkalmazandó Pp. 3.§-ának (1) bekezdése, a Pp. 215.§-a és a Legfelsőbb Bíróság KK. 34. számú állásfoglalása alapján a kereseti kérelemben foglaltak alapján kellett az alperesi határozat jogszerűségéről véleményt mondania, míg a másodfokú bíróság az ily módon meghozott elsőfokú ítélet jogszerűségéről dönt.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az alperes határozatát félreértelmezte, és a téves értelmezése folytán helytelen jogi következtetésre jutott.

Az alperesi határozatból egyértelműen megállapítható volt, hogy a felperest három magatartás miatt marasztalta el az alperes, azonban a három magatartás mögött meghúzódó

közös cél okán azt magatartáshalmazatként értékelte, és szankcionálta. A három, felperes terhére rótt cselekmény mindegyike - a határozat szerint - egymástól függetlenül és önállóan is sértette a Tpvt. 21.§-át. Ezért a magatartásokkal kapcsolatos megállapítások jogi értékelését a másodfokú bíróság egyenként végezte el.

Az adatközlési kötelezettséggel kapcsolatosan a másodfokú bíróság elsődlegesen a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény 8.§-ának (4) bekezdésére utal, amely szerint a települési önkormányzatok feladata a közvilágításról való gondoskodás. E szabályozással összhangban állnak a közvilágításról szóló 11/1985. (XI.30.) IpM rendelet (a továbbiakban. Rendelet) mellékletét képező Közvilágítási Szabályzat létesítés előkészítéséről szóló rendelkezései, amelyek a jegyző kiemelt szerepét mutatják a közvilágítási igény felmérése, bejelentése, a tervezés és engedélyezés körében. A Rendelet 5.§-ának (4) bekezdése kimondja, hogy az áramszolgáltató köteles a jegyző megkeresésére - meghatározott körben tájékoztatást adni.

Mivel e rendelkezés alapján kizárólag a jegyző kérésére köteles a felperes az adatszolgáltatásra, téves az alperes azon jogi érvelése, hogy e jogszabályi rendelkezés az alternatív szolgáltatók irányában is kötelezővé teszi az adatok kiadását. Mivel az alperes nem tárt fel arra nézve adatokat, hogy a felperes bármely jegyzői megkeresésre elmulasztotta volna a jogszabályi kötelezettségét teljesíteni, illetőleg egyéb jogszabályi hivatkozással nem indokolta az alternatív szolgáltatók irányában fennálló adatszolgáltatási kötelezettséget, az adatszolgáltatási kötelezettség megszegésével és így a gazdasági erőfölénnyel való visszaéléssel kapcsolatos határozati megállapítást a másodfokú bíróság jogsértőnek találta, az azt érintő elsőfokú döntést elfogadta, és - eltérő indokolással - tartalmát nem érintve alapul vette.

A Közvilágítási Szabályzat 6.§-ának (2) bekezdése a közvilágítási kivitelezési terv jegyzői jóváhagyásához igényli az érintett közcélú villamos-energia-szolgáltató előzetes hozzájárulását. Arra helyesen utalt az alperes és az elsőfokú bíróság is, hogy a jogi szabályozás az előzetes hozzájárulás tekintetében szűkszavú. A szabályozási környezet alapján azonban az kétséget kizáróan megállapítható, hogy ez a hozzájárulás egy műszaki, biztonsági megfelelés tekintetében kért szolgáltatói szakmai vélemény. Ennek megadása a benyújtott igények, tervek és a vonatkozó jogi szabályozás, valamint a műszaki lehetőségek

egybevetését jelenti. Ez okból ennek a hozzájárulásnak a megtagadására, feltételhez kötésére csak műszaki, biztonsági szempontoknak való megfelelés érdekében van lehetőség.

Az nem kétséges, hogy a közvilágítás aktív elemei tulajdoni viszonyainak a rendezése is szükségessé válik az alternatív szolgáltatók belépésével. Ezen polgári jogi megállapodásnak azonban nincs köze a Közvilágítási Szabályzat 6.§-ának (2) bekezdése alapján kiadandó előzetes hozzájárulás során vizsgált körülményekhez, így a kivitelezési tervhez való közcélú villamos-energia szolgáltatói hozzájáruláshoz sem. Ez okból ténylegesen a monopol piacról átemelt erőfölényével élt vissza a felperes akkor, amikor az alperes által feltárt esetekben a hozzájárulás feltételül szabta a tulajdoni kérdésekben való megállapodást, megsértve ezzel a Tpvt. 21.§-ában foglalt tilalmat.

A fentiek miatt tévesnek és szükségtelennek találta a másodfokú bíróság a tulajdonosi minőségre figyelemmel annak vizsgálatát, hogy ez a felperesi magatartás gazdaságilag indokolt és racionális volt-e. Ennek, a magatartás jogszerűségének megítélése szempontjából, nem volt jelentősége.

A másodfokú bíróság e kérdésben az alperessel egyet értve találta jogsértőnek a felperes magatartását, mely okból a felperes e kereseti (rész)kérelmének elutasításáról határozott az elsőfokú bíróság ítéletének - e részben történő - megváltoztatása mellett. Az alperes a hosszútávú szerződésekkel kapcsolatosan tett megállapításait általánosságban megfogalmazott érvekkel támasztotta alá a határozata 95-98. pontjában, amelyekkel a másodfokú bíróság általában véve egyetért. Ez azonban nem elegendő a határozati megállapítások jogszerűségének igazolására, mivel az alperesi döntésből az nem olvasható ki, hogy mely önkormányzatokkal kötött szerződésekben és mely alternatív szolgáltatók) kapcsán valósult meg a kifogásolt diszkrimináció, e körben mely tények nyertek értékelést. Azt sem mutatta be az alperes, hogy mely szerződésekben merült fel a jogsértő „röghöz kötés” és az egyes szerződésekre lebontva miért értékelte így a megállapítottakat az alperes.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint a határozat jogszerűségéhez elengedhetetlen, hogy az alperes a konkrét tényállási elemeket a jogi szabályokkal egybevetve vonja le következtetéseit, megállapításait egyértelműen és pontosan fogalmazza meg, részletesen bemutatva az érvelését alátámasztó bizonyítékokat. Ezért a másodfokú bíróság a határozat e részével kapcsolatban elfogadta a felperes azon hivatkozását, hogy az alperes a tényállást

nem tisztázta és a döntését nem kellően indokolta, megsértve ezzel az Áe. 26. §-ának (1) bekezdését és 43. §-ának (1) bekezdés c) pontját. Mivel az alperes általánosan kifejtett jogi álláspontjával a másodfokú bíróság egyetértett, és úgy látta, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján a tényállás kiegészítése, pontosítása lehetséges, az alperest új eljárásra kötelezte azzal, hogy a tényállás kiegészítésén túl a döntését is részletesen indokolni köteles az alperes.

A másodfokú bíróság megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében feleslegesen idézte és elemezte a Fővárosi Ítéletábla 2.Kf.27.174/2005/4. számú végzésében foglaltakat, ezért az ítélet 7. oldalának első bekezdését - az első mondat kivételével -, és a 9. oldal második bekezdését mellőzte. Mindemellett megjegyzi, hogy a korábbi ítéletet hatályon kívül helyező másodfokú végzésben a Fővárosi Ítéletábla a korábbi eljárásban beszerzett szakértői véleményt azért nem elemezte, mert a korábbi elsőfokú ítélet érdemi másodfokú elbírálásra nem volt alkalmas.

A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, az alperes 175/2001. Vj. számú határozatának az adatközlési kötelezettség megsértésére, továbbá a hosszú távú teljes körű közvilágítás szolgáltatási szerződésekre és a bíróság szankcióra vonatkozó rendelkezéseit hatályon kívül helyezte, e két utóbbi kérdésben az alperest új eljárásra kötelezte, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal hagyta helyben, hogy a peres felek az elsőfokú eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

Figyelemmel arra, hogy a másodfokú bíróság az adatközlési kötelezettség megsértése tekintetében az alperes határozatát nem találta megalapozottnak, a hozzájárulás jogsértő feltételhez kötése körében tett határozati megállapításokkal egyetértett, a bosszútávú szerződések jogi minősítése tekintetében pedig a határozatot hatályon kívül helyezte és új eljárást rendelt el, a jogsértő magatartástól való eltiltás szankcióját - értelemszerűen a megállapított jogsértés tekintetében - fenntartotta, ugyanakkor a bíróság szankció tekintetében a megismételt eljárás eredményétől függően - a megállapított jogsértésre is figyelemmel - arányos bíróság alkalmazását írja elő (amennyiben a bíróság szankció indokolt). Az elsőfokú eljárásban felmerült költségek viseléséről a másodfokú bíróság a pernyertesség arányára figyelemmel rendelkezett azzal, hogy a felperesnek a hozzájárulás megtagadása jogszerűségéhez kapcsolódó kereseti érveinek alátámasztására a szakértői véleményt nem

találta alkalmasnak, de szükségtelen is volt, ezért a szakértő költségei a felperest terhelik (a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján).

A Fővárosi Ítéltábla a másodfokú eljárásban felmerült perköltség viseléséről - felperes részleges pernyertességére figyelemmel - a Pp. 81.§-ának (1) bekezdése alapján, míg a kereseti és fellebbezési részilleték viseléséről a 6/1986. (VL26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése és 14. §-a alapján rendelkezett.

B u d a p e s t, 2008. évi február hó 06. napján